

infraestructurals que no pas superestructurals, i només circumstancialment motivada pel caràcter «camaleónico» d'aquest (ps. 13, 255, 434); no tan contradictòria, doncs, en el fons.

Altrament, posat Varela a admetre, amb obvi encert, que «en cierto sentido puede entenderse la producción [d'Ors] posterior a 1923 como un ejercicio de reescritura» (p. 340), hauria pogut també actuar amb conseqüència i, doncs, atènyer-se més al *Glosari* primigeni (1906-1921).

Això, per il·lustrar-ho només amb uns pocs exemples, li hauria permès descobrir la falsedat del «testimonio de un amigo de juventud» (que enlloc Varela no documenta) segons el qual Ors no «citaba nunca» «los autores de primer orden contemporáneos ibéricos» (p. 70): basta una consulta a l'Índex onomàstic de l'edició del *Glosari 1906-1910* (1950) per comprovar-ho; o simplement llegir-se només la glosa «Els noucentistes espanyols» (12-7-1907). On Ors estableix l'equació sinonímica entre *noucentista* i *estructural* (p. 99) és ja a la glosa «De l'estructura» (1-6-1911). La citació sobre Goethe, en traducció espanyola evidentment, de la pàgina 484 procedeix de la glosa de 15-5-1918 de *La Vall de Josa-fat*. La mateixa sentència que serveix per encapçalçar el llibre, entre la pàgina de crèdits i la del «Contenido», és literalment extreta de la glosa «Tot està a mig dir» (27-7-1920). I no és cert que Ors s'apropiés d'una dita de De Maistre «sin citar la procedencia» (p. 371): prou ho havia fet a les gloses «Els mals camins» (17-6-1912) i «Chateaubriand» (11-1-1918, ed. del matí).

I punt. Amb només, això sí, una postil·la a tot plegat. És el cas que l'obra aquí ressenyada ha estat guardonada amb el Premio Gaziel de Biografías y Memorias 2016. Res a dir. Entra dins la lògica del tatxín-tatxon institucional el fet que la premiessin i que figuressin, en el jurat, un penell, una directorassa i un patumet. Ara: ¿què hi feien dos historiadors de reconeguda solvència? Si el biografat en termes com els aquí mostrats hagués estat, per exemple, un Jaume Vicens-Vives o un Francesc Cambó, ¿també haurien assentit-consentit-distingit? ¿O és que ni competents professionals com aquests no es llegeixen les obres que concorren en uns tals certàmens?

VIDAL MUNAR, Isabel: *Bernat Vidal i Tomàs i el quinzenal Santanyí*, Palma-Barcelona: Edicions de la UIB - Publicacions de l'Abadia de Montserrat - Ajuntament de Santanyí, 2016.

JOAN MAS I VIVES
Universitat de les Illes Balears
joanmasvives@gmail.com

El quinzenal *Santanyí* aparegué entre el gener del 1958 i el juny del 1965 i es convertí en una de les publicacions més interessants de la represa cultural de la post-

guerra a Mallorca. Pel títol i per la penúria d'aquells anys, hom podria pensar que només devia tenir l'ambició de satisfer les expectatives dels lectors locals, però el cert és que aviat obtingué un gran prestigi i escriptors importants del moment col·laboraren en les seves pàgines. Si va fer el salt des dels «interessos locals» fins als més generals, culturals i històrics, va ser gràcies a la implicació absoluta que hi va tenir Bernat Vidal i Tomàs (1918-1971), que en fou un dels fundadors i el més destacat dels redactors. Era aleshores un narrador en plena maduresa que feia poc havia publicat els llibres *Memòries d'una estàtua* (1953) i *La vida en rosa* (1957), i havia divulgat nombrosos treballs històrics. A més, sovint havia convertit la rebotiga de la seva farmàcia de Santanyí en una informal tertúlia literària. També havia travat amistat amb escriptors i historiadors de la categoria de Manuel Sanchis Guarner, Francesc de B. Moll, Llorenç Villalonga, Antoni Pons o Baltasar Porcel i exercia un ascendent remarcable sobre alguns escriptors integrants de les que després s'anomenaren Generació del 50 i Generació del 70.

L'estudi d'Isabel Vidal Munar, filla de Bernat Vidal, té molts de punts d'interès i també dona més del que anuncia en el títol. Presenta una anàlisi exhaustiva de la publicació objecte d'estudi, feta amb una precisió modèlica, però enriqueix la informació extreta d'aquesta anàlisi no només amb la que procedeix de les fonts bibliogràfiques que utilitza, sovint difícils de localitzar, sinó també, i sobretot, amb la que aporta la riquíssima documentació que exhuma, la majoria conservada a l'arxiu de la família, entre la qual destaca l'abundant correspondència de Vidal i Tomàs.

El periòdic mostra la vida social i econòmica de Santanyí d'aquells anys, un municipi del llevant de Mallorca que, en les zones marítimes, començava a consolidar-se en l'activitat turística, però que encara es definia més per l'economia del camp i la del contraban. En aquest sentit constitueix un document social de primer ordre. Al marge d'això, però, la publicació mostra una especial sensibilitat respecte als temes d'història, al món de l'art i al de la literatura. Així són nombrosos els col·laboradors que hi participen, tant santanyiners com de fora del poble. La presentació d'aquests col·laboradors és un dels punts forts del llibre, perquè ens mostra aspectes nous d'alguns autors importants.

Entre els santanyiners destaca, per exemple, Blai Bonet. Com és sabut, la relació d'aquest escriptor amb Bernat Vidal acabà sent molt polèmica i a hores d'ara ja ha fet vessar molta tinta. Aquí queda demostrat àmpliament el paper excepcional de Bernat Vidal en la promoció literària inicial de Bonet. Ell el va orientar estèticament i, sobretot, li va fer girar l'atenció cap als autors castellans del 98 i, sobretot, del 27, tan transcendentals aleshores per a la renovació de la lírica mallorquina. A més, va pagar literalment la primera edició de *Quatre poemes de Setmana Santa* (1950) i presentà Blai Bonet a Palma i a Barcelona. També va ser un home decisiu en el tractament de la tuberculosi que patia, proporcionant-li medicines modernes i facilitant-li l'internament al sanatori de Caubet, prop del poble de Bunyola, i, després, el trasllat a Barcelona. Isabel Vidal reproduïx nombroses notes en què es mostra clarament l'admiració i la gratitud que en aquells inicis

sentia el jove poeta per Bernat Vidal. Després, però, vingueren les desavinences i la ruptura, definitiva a partir de la publicació de *Judes i la primavera* (1963). En alguns dels dietaris posteriors, resseguits per Isabel Vidal, Blai Bonet va intentar debilitar la influència que va rebre del seu protector innegable, però després d'aquest estudi torna a restar més palesa que mai. Altres autors santanyiners que aleshores entraren en contacte amb Bernat Vidal i amb el quinzenal foren Antònia Vicens i Antoni Vidal Ferrando, tots dos avui narradors àmpliament respectats i reconeguts. Aquests, però, mai no han discutit l'efecte encoratjador que això significà per a ells.

Entre els autors no santanyiners que passaren pel *Santanyí* destaquen Llorenç Villalonga i Baltasar Porcel, «Odín», de qui també se'ns proporciona nova informació significativa. El primer hi va incloure almenys catorze articles, va ser objecte d'estudi d'altres col·laboradors com Jaume Vidal Alcover i Llorenç Moyà i hi va publicar dos poemes en castellà que es recuperen en apèndix. Porcel, per la seva banda, considerava que el *Santanyí* era «el periòdic amb més inquietud literària de l'illa», com se'ns recorda a la contraportada, i hi va col·laborar amb articles importants sobre Pavese o sobre el teatre contemporani. És igualment important la informació que ens proporciona Isabel Vidal sobre altres col·laboradors com Josep Maria Llompart, Manuel Sanchis Guarner, Francesc de B. Moll, Jaume Vidal Alcover o Llorenç Moyà.

No obstant tot això, que no és gens insignificant, el llibre per damunt de tot suposa un pas important en la reivindicació de la figura de Bernat Vidal i Tomàs com a escriptor. Fins ara la majoria d'estudis l'han presentat com un intel·lectual d'obra escassa i dispersa, més destacat per la importància que tingué en l'orientació d'altres autors que per la seva pròpia producció. Aquí es confirma el seu enorme ascendent sobre poetes i, menys, narradors joves d'aquells anys, però es desmunta un poc la idea que va ser un escriptor d'obra escassa. L'autora en presenta una biografia mínima, molt acurada i que serà útil mentre esperem la més completa que ens té promesa com a tesi doctoral, però el més important és que inventaria i analitza totes les col·laboracions que va publicar al quinzenal. I no són en absolut escasses: entorn de dos-cents cinquanta articles o notes diverses, a més de sis poemes, cinc dels quals són reproduïts en apèndix. Entre aquests escrits hi ha de tot: crítica literària, crítica artística, entrevistes, articles i notes històriques, editorials, esquetxos costumistes, etc. Per als historiadors de la literatura són especialment interessants les crítiques literàries, les notes de lectures, les presentacions de llibres i alguna entrevista. També els poemes, sobretot els cinc «Judicis de l'any», a mig camí entre l'enginy humorístic i la crònica costumista. En conjunt, però, tots aquests escrits delaten un autor a qui a partir d'ara haurem d'estar més atents.